

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Explanatio Sexti Psalmi Pœnitentialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

beratis oculis conspiciemus. Quia ergo hi quinde- A
cim Psalmi quendam spiritalis ascensus continent
formam, recte sub eodem titulo omnes prænotati
sunt: ut sicut ad illud materiale templum per gra-
dus ascendebatur lapideos, ita cælestis illud templum
hæc nobis cantica præferant, per quæ in Deo exul-
tans anima, quasi per quosdam gradus ascendat.
Ascensuri ergo non corpore sed spiritu, non passi-
bus sed affectibus, hunc Psalmum decantemus, &
in eo studeamus Dei meditatione appropinquare,
dicentes cum Propheta.

EXPLANATIO SEXTI PSALMI
Pœnitentialis.

PSALM.
CXXIX.
v. 1

DE profundis clamavi ad te Domine: B
Domine exaudi vocem meam.

At tendat unusquisque in quo profundo jaceat,
& quàm longè à Deo perversè agens effectus sit.
Clamet ad eum toris viribus qui intuetur abyssos, &
sedet super Cherubim, donec de profundis tenebris
erutus, superno illustretur lumine, & claritate per-
fruaturn cognitionis divinæ. Clamavit Jonas ad
Deum de ventre ceti, de altitudine mari, de profun-
do inobedienciæ, & ad aures Dei oratio illius per-
venit: qui eum eruit à fluctibus, eripuit à bestia,
absolvit à culpa. Clamet & peccator, quem à Deo
recedentem cupiditatum tempestas contrivit, quem
malignus hostis absorbit, quem præsentis sæculi
fluctus involvit: agnoscat se esse in profundo, ut ad
Deum sua perveniat oratio. Quia verò Psalmus iste C
ad ascendentes pertinet, videamus qualiter ad Deum
justus de profundo clamat. Quomodo enim non
profundus est, qui ascensiones suas in corde suo dis-
posuit, qui intentionem cordis ad Deum dirigit,
qui laboris studium ad cælos attollit? Sed sciend-
um, quòd sancti viri eò se magis infirmos & abje-
ctos sentiunt, quòd per mentis desiderium erecti, vi-
cinius ad Deum accedunt. Tunc enim primùm mi-
seriam suam incipiunt perfectè cognoscere, cum Dei
præsentiam cæperint in corde sentire. Hinc est quòd
Abraham, qui colloquutionis divinæ gratiam meruit,
pulverem se esse & cinerem memorat, dicens: *Lo-
quar ad Dominum, cum sim pulvis & cinis.* Hinc
Gen. 18 d
Gen. 3 f
Jacob postquam Dominum vidit, nervo femoris e-
marcescente, uno pede claudicavit: quia profectò
debiles se esse & infirmos reputant, qui se ad viden-
dum Deum per studium sanctæ contemplationis le-
vant, Qui dum spem suam in carne ponere desinunt,
quasi unius cruris vires amittunt. Eoque assuecunt
cælesti dumtaxat desiderio inniti, quo senserint se à
spe rerum temporalium debilitari. Et quasi nervum
non habent in femore, dum non confidunt in car-
nali generatione. Omnia quæ sub celo sunt, vanita-
tem æstimant: & cum præsentis vitæ miseris plenos
se esse & obstitos circumquaque conspiciunt, quasi de
profundis ad Deum clamant. Magna profunditas
vita mortalis, in qua nihil est certum, nihil vitale,
nihil tutum, nihil tranquillum. Magna inquam pro-
funditas, in qua peccator obruitur, impius immergitur,
justus turbatur. Ideo namque clamat & dicit:
[*De profundis clamavi ad te Domine.*] In quo notan-
dum, quia non ait, clamo, sed clamavi. Habet in hoc
perseverantiæ documentum, ut si primò non exau-
diris, ab oratione non deficias, immo precibus & cla-
mori insistas. Vult Deus rogari, vult cogi, vult qua-
dam importunitate vinci. Ideo tibi dicit: *Regnum
Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Esto ergo
sedulus in oratione, esto in precibus importunus, ca-
ve ne ab oratione deficias. Si dissimulat audire quem
rogas, esto raptor, ut regnum cælorum accipias: esto
violentus, ut vim etiam ipsis inferas cælis. Quid hac
rapina locupletius? Quid hac gloriosus violentia?
Bona violentia, qua Deus non offenditur, sed pla-

catur: proximus non leditur, sed juvatur: peccatum
minuitur, non multiplicatur. Bona inquam violentia,
qua non queritur lucrum citò perituro, sed regnum
acquiritur sine fine mansurum. Discant qui
res alienas divino postposito timore diripiunt, & ra-
pinis pauperum magis peccata cumulare, quàm lucra
augere non cessant, aliquid rapere quòd & veras sibi
vindictent divitias, & gloriam laudis perpetuæ ac-
quirant: ne in hoc quoque stultitiæ arguantur, si
cum possint pretiosa & æterna diripere, vilia solum
& transitoria videantur auferre. Inferant & ipsis cæ-
lis violentiam, & regnum cælorum quadam oratio-
nis vi rapiant. Sint in precibus importuni, ut ex lon-
go clamoris usu dicere possint: [*De profundis cla-
mavi ad te Domine, Domine exaudi vocem meam.*]
Nominis venerandi repetitio, precandi adauget af-
fectum. Movetur enim desiderium, si nomen quod
diligitur, replicatur. Videtur hic qui loquitur quam-
dam exauditionis causam prætere, cum se infi-
nuat clamasse, ut quasi jure debeat exaudiri, qui
dudum intulit clamori. Hanc & Apostoli causam
Domino dedisse leguntur, cum Chananaea rogante
dixerunt: *Dimitte eam: quia clamat post nos.* Ideo
namque à Domino exaudiri meruit, quia prima
Domini responsione repulsa, clamare nequaquam
cessavit. Fide quippe & dilectione accensa, à cla-
more non antea desistit, quàm optatam filii salutem
acquisivit.

*Fiant aures tuæ intendentes in vocem depre-
cationis meæ.*

Ascendens iste majus aliquid rogare aggreditur, &
in ipsa etiam sua oratione ascendit, cum hoc à Deo
expostulat, ut quasi quodam modo aures inclinans
orationi suæ Deus intendat: ne fortè sit mora in ex-
auditione, si longè sint aures ab oratione. Viderur
enim quemdam divinæ miserationis præcipuum pre-
cari affectum, cum rogat eum quodam modo ad
audiendum affectari: ut cum vocem velit audire sup-
plicantis, opus non differat exercere miserationis, hu-
manæ in hoc sequens locutionis modum, quasi hu-
jusmodi Deus affectione indigeat, quem non effugit
cogitatio, non latet voluntas, dum ei nec intentio
silet, nec desiderium tacet. Nam dum potens quilibet
supplicantem aliquem audire negligit, quasi primo
aditu repulsus, exaudiri qui supplicat diffidit. Si
verò qui rogatur, primò libenter audire cæperit, &
aliis postpositis negotiis, verbis solummodo rogantis
intendere, continuo ille qui rogaturus advenit, qua-
dam concipit impetrandi fiduciam, & ipsa quodam-
modo spe animatus, suam liberius proloquitur cau-
sam. Magnum quippe bonæ voluntatis suæ domi-
nus illi dedit indicium, quum loquenti se præbuit
incunctanter intentum. Sic & nos cum dari nobis
veniam à Deo quarimus, & cælestis gratiæ vitalia
dona conferri, si nobis Deum præsentem aliquibus
suavitatis & dulcedinis suæ senserimus indicis, ad
ipsius desiderium studiosius animamur, super his
quæ cupimus adipiscendis aliquatenus certiores effe-
cti, cum ille quem anima nostra desiderat, deside-
rantibus nobis per misericordiam appropinquat. As-
cendens igitur iste, qui ad illius incorruptibilis celsi-
tudinem mentem levare proposuit, aures Dei depre-
cationi suæ intentas deposcit: ut quia oratio sua ad
Deum per rectæ studium intentionis dirigitur, circa
eum què rogat, velociter exaudiatur. Ascendenti au-
tem & provecto viro à Domino per Prophetam di-
citur: *Adhuc loquente te dicam: Ecce adsum.* Inter
orationem & deprecationem hoc interest: quia ora-
tio pro virtute perseverantiæ, deprecatio verò fit pro
peccatorum impunitate. Ideo qui ad celsitudinis ar-
cem ascendere contendit, dicit: [*Fiant aures tuæ
intendentes in vocem deprecationis meæ.*] Deprecatur
enim Deum ut peccatorum suorum obliviscatur,

ut pater esse velit, non iudex. Ideoque subjungit, A
dicens:

III. Si iniquitates observaveris Domine Domine
quis sustinebit?

Nomen repetit, ut affectum excitet. Iniquita-
tem Deus observaret, si peccatoribus veniam ne-
garet. Si solummodo ostenderet severitatem, non
etiam adhiberet pietatem. Quod si faceret, nemo ad pa-
ternam gloriam felicitatis expectaret: nemo ad pa-
tendum iusti examinis poenam sufficeret. Omnes
enim peccaverunt, ut ait Apostolus, & egent gra-
tia Dei. Verum quia poenitentibus ex corde igno-
scit, & peccatore converso omnium iniquitatum
ejus obliviscitur, quis jam de misericordia dubitet?

Quis jam de venia desperet? Hæc etenim per Pro-
phetam Dominus pollicetur, dicens: Ego sum,
ego sum, qui deleo ut nebulam iniquitates tuas, ut
justificeris. Attende qualiter peccati confessio pec-
cata oblietret, quæ justificat iniquum, tollit à Deo
memoriam peccatorum. Confiteamur ut deleantur
nostra peccata, nec post confessionem ad ea rever-
tamur, sed juxta Apostolum, in anteriora nos
extendentes, quæ retrò sunt obliviscamur. Non
gestiamus reverti in Egyptum, aut sedere super
ollas carniùm; nec simus concupiscentes malorum,
nec idola mentis veneremur, nec Deum tentemus,
nec in deserto mundi hujus murmuremus. Confi-
teamur de præteritis peccatis nos accusantes, confi-
teamur de peccatorum indulgentia Deum laudan-
tes. Est namque confessio peccati, & confes-
sio laudis. Si enim confessio laudis non esset, Sal-
vator noster nequaquam dixisset: Confiteor tibi Pa-
ter Domine cali & terre. Nam quò modo peccatum
confitetur, qui peccatum non fecit? Præcedat ita-
que confessio, ut laudatio sequatur, sicut scriptum
est: Rectos decet collaudatio. Habemus enim pon-
tificem, qui possit compati infirmitatibus nostris,
de quo & apertè sequitur:

IV. Quia apud te propitiatio est, & propter legem
tuam sustinuit te Domine.

Quis est propitiatio nisi Christus Jesus, qui se
obtulit sacrificium Deo, ut nos redimeret ab omni
iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabili-
tem, sectatorem bonorum operum? Denique Joanes
ait: Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Qui
est apud Deum; quia sedet ad dexteram Dei, sicut
dicit Propheta: Dixit Dominus Domino meo, Sede
à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum. Apostolus quoque perhibet, quòd
ad dexteram Patris sedens pro nobis interpelleret.
[Et propter legem tuam sustinuit te Domine.] Lex
Dei, misericordia est, qua peccantibus veniam con-
tulit, reverentibus æternæ vitæ aditum patefecit.

Hanc legem pro crucifixoribus suis Patrem exo-
rans Christus implevit, hanc nobis tenendam ve-
tus magister indixit. Ait enim: Diligite inimicos
vestros, benefacite his qui vos odierunt, & orate pro
persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filij
Patris vestri qui in calis est. In quo profecto ostendit,
quia filij Dei aliter esse non possumus, nisi mi-
sericordia legem servantes, inimicos diligamus.
Hanc etiam nobis Paulus tenendam insinuat, cum
ait: Fratres, estis præoccupatus fueris homo in aliquo
delictio, vos qui spirituales estis, hujusmodi instruire
in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu
temeris. Alter alterius onera portate, & sic adim-
plebitis legem Christi. Quis autem portat alterius
onera, nisi qui charitatem habet? Qui enim vera-
citer diligit, læsus non lædit, contumeliis vicem non
reddit, detrahentibus scribi non detrahit, qui eum
oderunt, non odit. Scriptum namque est: Chari-
S. Greg. Tom. III.

tas patiens est, benigna est. Patiens quidem, ut
aliena mala toleret: benigna verò, ut ipsos etiam
quos portat, amet. Qui ergo illata mala æquani-
miter tolerat, quasi infirmi fratris onera portat.
Hæc est lex misericordiæ, per quam perpetuam e-
vadere damnationem confidimus, per quam etiam
Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum
expectamus. Qui si, ut supra dictum est, iniqui-
tates observaret, nemo sustinere sufficeret. Sust-
inemus autem eum propter legem suam, qui pec-
cantibus in nos idcirco dimittimus, ut peccatorum
nostrorum ab eo veniam percipiamus. Hinc nam-
que per semetipsam Veritas ait: Dimittite, & dimi-
teur vobis.

B Sustinuit anima mea in verbo ejus, speravit
anima mea in Domino.

Vide perfectæ charitatis ordinem. Ascendens iste
& in amore divino proficiens, qui fide & dilectio-
ne introrsus accenditur, desiderio ad æterna erig-
itur, spe ad summa levatur, proximorum non ne-
gligit curam, non postponit salutem: ad eos inter
ipsa divinæ gaudia contemplationis convertitur, &
ut gradibus eisdem ad Deum accedant, hortatur:
eis nimirum exemplum se proponens, ut si infirmi-
tate aliqua impediantur à desiderio proficientis,
jam & pervenientis promoveantur exemplo. Ideo-
que ait: [Sustinuit anima mea in verbo ejus.] No-
lite diffidere, nolite dubitare, ponite corda vestra
in virtute ejus; quia [Sustinuit anima mea in ver-
bo ejus.] Qui manet in verbo, non fraudatur à re-
gno. Aliter namque fructum facere non possumus,
nisi in eo maneamus. Ideoque ait: Manete in me,
& ego in vobis. Ubi enim manendum, nisi in ipso?

Deficient domus, palatia corruent, destruentur ci-
vitates, ab imis sedibus turres evellentur: postre-
mò, caelum & terra transibunt, verbum autem
Domini manet in æternum. Maneamus ergo in eo
qui manet in æternum. Non sequamur vanitatem,
deserentes veritatem: nec contristemur sicut ceteri,
qui spem non habent, sed sustineamus eum. Et si
moram fecerit, expectemus, ne contingat nobis
quod per Prophetam dicitur: Va his qui perdid-
erunt sustentiam. Unde & subditur: [Speravit ani-
ma mea in Domino.] Quicumque mundanæ adver-
satis fractus molestiis, diabolicæ tentationis in-
festatione dejectus, à spe celestium promissionum
deciderit, sustentiam quam prius habuerat, mer-
cedem amittit. Qui verò sustinebit, magnam repor-
tabit remunerationem. Fidelis enim Dominus in
omnibus viis suis. Promisit in hac vita poeniten-
tibus veniam. Manifestum est ergo quia sicut con-
fidentibus remissionem tribuit peccatorum, ita à
spe non decidentibus dabit regnum calorum. Ideo
qui in verbo ejus sustinuit, in Domino sperare
se dicit. Sicut enim maledictus homo, qui con-
fidit in homine; ita & beatus cujus est nomen Do-
mini spes ejus, & non respexit in vanitates & in-
sanias falsas.

D A custodia matutina usque ad noctem speret
Israel in Domino.

VI.
Si ad litteram hoc accipiamus, dehortari nos po-
tius quàm monere videtur. Quis enim tam pusillani-
mis, ut una tantum die speret in Domino? Ubi jam
erit illa Pauli sententia, qua ait: Si autem quod non
videmus, speramus, per patientiam expectamus? Quàm
parva unius diei patientia, & quàm brevis expecta-
tio! Sed ut hunc locum melius intelligamus, ad vi-
cesimi primi Psalmi titulum curramus. Intitulatur
enim, Pro assumptione matutina. Quæ est as-
sumptio matutina, nisi resurrectio à Deo manè fa-
cta? Ibi nempe & custodia facta fuit, ad hoc usque
prorumpente Judaicæ perfidiæ cæcitate, ut quom
Ec ij

S. REGO
LIM
m.3

viderant mortuum, crederent non resurrecturum: A
 & ne eum discipuli nocte raperent, custodibus sepul-
 crum munierunt. Alia translatio habet, *A vigilia*
matutina: per quod aptius ipsa Domini resurrectio
 exprimitur. Qui enim dormivit in morte, vigilavit
 in resurrectione. Ideoque dicit: *Ego dormivi, &*
soporatus sum, & resurrexi. Et iterum: *Vigilavi, &*
factus sum sicut passer solitarius in recto. Hæc itaque
 resurrectio spei nostræ fundamentum est: quia illuc
 nos perventuros speramus, quod caput nostrum præ-
 cessisse cognoscimus. Multos enim ante hanc resur-
 rectionem legimus resuscitados, & tamen dicit
 1. Cor. 15. Apostolus: *Quia primitie dormierunt Christus.*
 Joannes quoque primogenitum mortuorum eum
 nominat. Quotquot enim ante eum resurrexerunt,
 iterum mortui sunt: *Christus vero resurgens à mor-
 tuis, jam non moritur.* Christi ergo resurrectio spei
 nostræ fundamentum est: quia in illa vita resurre-
 cturos nos credimus, in qua nos cum eo victuros
 sine fine speramus. Nec debet jam homo de resur-
 rectionis veritate ambigere, cum sciat verum homi-
 nem Christum à mortuis resurrexisse. Ad hoc enim
 mortuus est, ut viveremus; accepit à nobis, ut of-
 ferret pro nobis. Moriendo itaque mortem destruxit,
 resurgendo vitæ aditum nobis patefecit. Hinc
 Ps. 119. d. est quod eadem Ecclesia dicit: *Nicias mihi fecisti vias*
vite. Ante adventum quippe ejus, vitæ via omni-
 bus ignota fuerat, tendentibus cunctis ad mortem,
 & ad inferos descendentibus etiam electis, donec
 ille veniret, qui & impios ad justificationem, &
 mortuos vocaret ad vitam, veram fidem adstruens
 mortis & resurrectionis suæ indicis, & doctrinæ
 novæ nos formans instituitis, per quæ nimirum &
 mortem possemus evadere, & in novitate vitæ per
 adjunctam Spiritus sancti gratiam ambulare. Possu-
 mus quoque per custodiam matutinam ipsa fidei no-
 stræ rudimenta accipere, ut à tempore accepti ba-
 ptisimat, post illustrationem gratiæ salutaris, in-
 tentionem suam unusquisque ad eum dirigat, &
 spem suam in eo singulariter ponat. Quasi enim ma-
 tutinam lucem recipit anima, quum tenebris infi-
 delitatis expulsi, & vitiorum deterfa caligine, &
 emundatis peccatorum maculis per lavacrum rege-
 nerationis, paulatim incipit Deum agnoscere, & in
 lumine jucundari cognitionis divinæ. Est enim lu-
 men cognitio Dei, de qua scriptum est: *Illuminate*
 1. Cor. 10. *vobis lumen cognitionis.* Magnum lumen, quod te-
 nebras cordis evacuat, mentis oculos purgat, ani-
 mos erigit, corda accendit, edocet semitas justitiæ,
 desiderium virtutis adauget. Magnum lumen, per
 quod vitam offendicula, præcipitia præcavimus,
 evadimus pericula, pertransimus laqueos, non ti-
 memus prospera, sustinemus adversa, respiciamus
 errorem, sequimur veritatem. Quis non desideret
 hoc illuminari lumine? Quis non hoc fulgore illu-
 strari exoptet? Hinc est quod Propheta nos admo-
 net, dicens: *Accedite ad eum, & illuminamini.* Qui
 accedit per fidem, illuminatur per cognitionem.
 Statim autem post illuminationem, gratiæ spem se-
 qui oportet. Hoc enim monet qui dicit: *[A custo-
 dia matutina usque ad noctem speret Israel in Domi-
 no.]* Quæ est hæc custodia? Numquid auri vel ar-
 genti? Num monilium, vel lapidum pretiosorum?
 Num vestium, vel pecuniarum? Nonne hæc sunt
 quæ mergunt hominem in interitum? Sed est his
 multò pretiosius, quod illuminatum custodiri o-
 porteat. Dicit enim Propheta: *Judicia Domini*
 Ps. 119. d. *vera, justificata in semetipsa: desiderabilia super*
 aurum & lapidem pretiosum multum. Denique de sa-
 pientia dictum est, quia est pretiosior cunctis opi-
 bus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent
 comparari. Hæc sunt ergo divitiæ, quas custodire
 debet qui de nocte ad matutinum pervenit, multò
 pretiosiores terrenis, & temporalibus veriores, quas
 Mat. 6. c. nec ignis exurere, nec tinea comedere, nec prædo

potest auferre. Hæc etiam mihi videtur Propheta
 sensisse cum in præcedentibus quaereret: *In quo corri-
 git adolescentior viam suam?* Ne si hoc sine discul-
 sione assereret, videretur quod adjunctum est, ma-
 gis præcipitatione prolatum, quàm ex judicio defini-
 tum. Et ut consilium eò salubrius crederetur, quò pro-
 pensiori meditatione examinatum videretur, secutus
 adjunxit: *In custodiendo sermones tuos.* Converteris au-
 tē ad Deum, ad interrogata respondet, ut divine pie-
 tatis remedium crederetur, quod esset inventum
 non præsuppositione humana, sed inspiratione divina
 Hinc Hieremias ait: *Bonum est viro cum portaverit Thren. 3.*
jugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, & ta-
cebit. Jugum est verbum Dei, mentis nostræ col-
 lo impositum, ut nec alta cervice, aut nutibus
 procedamus oculorum, nec de accepta qualibet
 gratia inflemur, nec extollamus in altum cornu
 nostrum, nec adversus Deum iniquitatem loqua-
 mur: sed in omnibus sicut Dei ministros nosmet-
 ipsos exhibentes, animas nostras humiliemus, &
 juxta Apostolum, imitatores Dei sicut filij charis-
 simi existamus. Portandum autem hoc jugum ab
 adolescentia, ut juventutis annos congrua disci-
 plinæ correctione unusquisque præveniat: ne si
 post decursa juventutis annos jugum tulerit, suo-
 rum stimuletur rememoratio peccatorum, & er-
 roris usi & peccandi consuetudine exagiter, &
 novis semper insurgentibus præliis, eos in seipso
 sentiat impugnationum tumultus, per quos quo-
 tidie aut victor existat, aut victus. Nam si ab ip-
 sis adolescentiæ primordiis cervicem verbi jugo
 subdiderit, omnibus in seipso rite compositis in
 pace sedebit. Sedebit quidem, animæ carnem sub-
 jiciens, & de tribunali rationis quasi de judicia-
 ria sede omnibus internis motibus velut quibus-
 dam civibus edicta proponens. Sedebit, inquam,
 nullum metuens hostem, nullam sentiens impu-
 gnationem. Stare namque pugnantis est, sedere
 verò feriat. Sedebit quoque solitarius, id est, ab
 omni carnalium desideriorum tumultu remotus.
 De hac sollicitudine David dicit: *Elongavi su-*
gens, & mansi in solitudine. Neque enim rex po-
 tentissimus qui tot millibus populorum præerat,
 in solitudine habitabat. Habitabat autem in soli-
 tudine cordis sui, in qua nullos hostium spirita-
 lium impetus, nullos perverfarum cogitationum
 strepitus, nullos pareretur clamoris iniqui tumul-
 tus. Qui verò solitarius sedet, tacet; intelligens,
 melius esse silere, quàm loqui incautè. Hinc et-
 enim scriptum est: *Homo sapiens tacebit usque ad*
 Prov. 17. *tempus.* Prius namque oportet discere, quàm do-
 cere. Ideò dictum est: *Audi Israel.* Neque enim
 prius dixit, loquere, sed audi. Sed Propheta di-
 ctum est à Domino: *Fili hominis, sta super pedes*
 tuos, & audi quæcumque loquar ad te. Qui audit,
 Ps. 134. *tacet.* Tacet ergo qui in lege Dei meditatatur die
 ac nocte, & audit quid loquatur in eo Dominus
 Deus, qui loquitur pacem in eos qui convertun-
 tur ad cor. Restat ergo ut dicamus quid sit quòd
 usque ad noctem sperandum in Domino dicit. Quis
 dubitat noctem finem esse diei? Sic & unicuique
 homini finis istius vitæ mors sua est. Potest quo-
 que per noctem intelligi illa extremi judicij dies,
 quam Propheta diem nominat tenebrarum & ca-
 liginis, in qua ad cælestem regnum vocantur electi,
 ubi jam spes eorum terminabitur, receptis omni-
 bus quæ in hac vita speraverunt, & ad laudem
 Dei concinentibus sanctis: *Sicut audivimus, sic*
 Rom. 8. d. *vidimus in civitatem Domini virtutum.* Quod enim
 vider quis, quid sperat? Speravimus ergo in hac
 vita, ut quod hinc in spe concipimus, ibi in te ha-
 beamus.

Quia apud Dominum misericordia, & copio-
sa apud eum redemptio. VII.

Commendat nobis Dei charitatem, ut nos ad sperandum hortetur. Ex hoc enim usque ad noctem speramus; quia eum misericordem credimus, longanimum scimus. Unde non incongruè per quemdam sapientem dictum est: *Tribulaver, si non scirem misericordias tuas Domine.* Tribulationi quippe cordis nostri remedium miserationis divinæ occurrit, & contra diffidentiam malum firmissimæ spei adhibet consolationem, promissionum divinarum certa nobis proponens exempla, quibus peccantium salutem se malle asserit quàm perditionem: quorumdam quoque correctionem ad animum reducens, quos etsi à statu rectitudinis error subruit, conditoris tamen gratia in melius reformavit. Ecce gravium delictorum mole obrutus, & de meritorum qualitate

Eze. 33.6

Luc. 19. a

Luc. 7. g

Mat. 26

Luc. 21. f

Luc. 21. f

1. Tim. 2. b

2. b

Luc. 15. b

Tit. 2. c

Tit. 3. a

Zach. 13. a

Is. 35. a

Rom. 1. a

diffusus, aspicio Zachæum, intueor Mariam, con- sidero Petrum, perpendo latronem: in quibus miserationis divinæ splendor apparuit, atque per eos spem veniæ peccantibus dedit. Hæc sunt inestimabiles miserationis Dei divitiæ, humano quidem generi à sæculis absconditæ, novissimis verò temporibus per mediatorem Dei & hominum declaratæ. Quæ pro sui immensitate adeo incomprehensibiles sunt, ut in explanatione eorum manus torpeat, fatiscant ingenia, eloquentiæ conticescant. Superant enim sensum, sermonem transcendunt, intellectum excedunt. Quis enim dignè enarrare sufficiat quantæ misericordiæ fuit, unigenitum Dei Filium de sinu Patris ad publicum nostrum descendere, carnem mortalem assumere, irrisiones pro nobis, vincula flagella, crucem, mortemque tolerare? Quis cogitare valeat quantæ fuerit gratiæ, ovem perditam querere, quæ sitam invenire, inventam in humeris portare? Quis exponere queat, quantæ fuerit miserationis, sacratissima pretiosi sanguinis effusione genus humanum redimere, & sacrosanctum vivifici corporis & sanguinis sui mysterium membris suis tribuere? cujus perceptione corpus suum, quod est Ecclesia, pascat, & potatur, abluitur, & sanctificatur. Ideo & plenitudo temporis gratiæ nominatur, in quo juxta Pauli vocem, apparuit gratia Salvatoris nostri Dei omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & sacralia desideria, sobrie & iuste & pie vivamus in hoc sæculo.

Et iterum: Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Hinc per Zachariam prophetam dicitur: *In die illa erit fons patens domus David inhabitantibus Hierusalem, in ablutione peccatorum & menstruata.*

Quis est iste fons, nisi unigenitus Dei Filius? de quo per Prophetam dicitur: *Apud te est fons vitæ. Qui nimirum tunc patens exitit, quando in mundo visibilis apparens, pro liberatione nostra carnem suscepit. Qui etiam domus David dictus est; quia ex femine David secundum carnem natus est. Hierusalem verò visio pacis interpretatur. Hi ergo Hierusalem inhabitant, qui ad amorem celestium mentem levant. Peccator verò & menstruata, est vel is qui delinquit in opere, vel mens quæ labitur in prava cogitatione. Menstruata namque mulier ita in seipsa polluitur, ut aliena carne minimè tangatur. Quasi*

ergo menstruata illa est anima, quæ etsi in pravi operis effectum non ducitur, in immundarum tamen cogitationum delectatione vestitur. Quia igitur jam patet nobis fons misericordiæ Redemptoris nostri, toto hunc peccatore hauriamus, ut extinguere sitim carnalium desideriorum valeamus. Lavemus in eo maculas criminum, notas diluamus carnalium cogitationum. Et qui fontem misericordiæ, si clausus esset, querere debuimus; saltem apertum & patientem non negligamus. Sperandum namque nobis est; quia ibi pœnitentiæ nostræ locus non deerit, ubi innumerabilium hominum compunctio locum invenit. Ad hoc enim patet ut lavet, ad hoc fluit ut

lartificet, ad hoc redundat ut purget. Nam subditur.

Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus.

VIII.

Restat igitur ut Israel efficiamur, & omnem transcendentes creaturam, in eum qui omnia creavit, mentis aciem dirigamus. Disponamus ascensiones in corde nostro, & per eas ad conditorem Angelorum puro & simplici intellectu ascendamus. Quid enim tam suave & tam jucundum, quàm mentis oculis & cordis desiderio contemplari Deum, atque ejus suavissimam delectationem, dulcissimamque sentire suavitatem? Adest nobis gloria Redemptoris nostri, quæ nos à terrenis ad caelestia erigat, oculos cordis nostri ad videndum solem justitiæ aperiat, ac per hoc ex omnibus nos iniquitatibus nostris redimat: Qui vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

PROOEMIUM SEPTIMI PSALMI
Pœnitentialis.

DE Psalmo centesimo quadragesimo secundi titulo, juxta quod pietas divina contulerit, locuturus, prius volo modos aperire prophetiæ, quatenus dum ejus diversitas ostenditur, ejus & intelligentia facilius acquiratur. Sciendum namque est, quia prophetia tribus modis fit: videlicet verbis, factis, & somniis. Quicumque enim propheta futura innuntiat, aut verbis, aut factis, aut somniis prophetavit. Verbis namque futura prædixit Iſaias, cum ait: *Ecce virgo concipiet & pariet filium. & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Somniis verò Nabuchodonosor futura prævidit, quæ Spiritu sancto Daniel repletus enodavit. Factis Abraham futura nunciavit, quando unicum filium suum ad sacrificia obtulit. Quem nimirum, quem in hoc opere designat, nisi eum qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum? Ipsa enim antiquorum patrum gesta nobis prophetiæ sunt, qui dum aliud agunt, & aliud innuntiant, occulta nobis quasi per operis linguam produnt. Quod hoc in loco evidenter ostenditur, cum Absalom facta ad memoriam reducuntur. Absalom namque patrem persequens, ad hoc usque feralis prorupit invidia, ut in seipso destrueret jura naturæ. Quem enim naturaliter amare debuerat ut patrem, eum inhumanè persequeretur ut hostem. Absalom autem pax patris interpretatur: non quòd ei pax ulla cum patre fuerit, sed quia quantæ pacis & patientiæ exitit, in ejus perveritate pater ostendit. Quis autem per Absalom, nisi Judaicus populus: quis verò per David, nisi Redemptor noster signatur? Hinc namque per Prophetam Veritas ait: *Filii alieni mentiri sunt mihi, filii alieni inveterati sunt.* Denique ipse est filius senior, qui adolescentioris inventioni invidens & saluti, domum renuit intrare Ecclesiæ. Qui profectò canticum non cantat lætitiæ, nec concinentium admiscetur choris, & annulo carens fidei, nec stotà immortalitatis induitur, nec vituli saginati alimento satiatur. Qui etiam hædum quærit; quia agnum qui tollit peccata mundi, non sequitur: & ideo inter hædos in judicio statuitur, nec ad cœnam nuptiarum ejus vocatur. Patrem ergo Absalom persecutus est; quia Judaicus populus dum monita salutis respuit, in propria venientem Dei Filium recipere recusavit. In tantum autem vesaniæ suæ extendere conatus est rabiem, ut suum occidere præsumeret creatorem. In quo nimirum facta patientia Christi declarata est, qui non solum eis malum pro malo non reddidit, verum etiam ad mortem ductus pro eis oravit, dicens: *Pater ignosce illis; quia nesciunt quid faciunt.* Unde & Apostolus admonet,

Ee iij